

LIIKENNE- JA VIESTINTÄVALIOKUNNAN MIETINTÖ 7/2011 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi väylä- maksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 18 päivänä lokakuuta 2011 lähettänyt liikenne- ja viestintävaliokuntaan valmis-
televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen
eduskunnalle laiksi väylämaksulain 6 ja 8 §:n
muuttamisesta (HE 65/2011 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Pekka Kouhia, liikenne- ja
viestintäministeriö
- osastonjohtaja Janne Huhtamäki, Liikenteen
turvallisuusvirasto TraFi

- tullilylitarkastaja Tuula Nummela, Tullihalli-
tus
- johtava asiantuntija Tiina Haapasalo, Elinkei-
noelämän keskusliitto EK
- toimitusjohtaja Markku Mylly, Suomen Sata-
maliitto
- toimitusjohtaja Olof Widén, Suomen Varusta-
mot ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- valtiovarainministeriö
- Arctia Shipping Oy
- Viking Line Abp
- Suomen Laivameklariliitto.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi väylä-
maksulakia. Väylämaksun yksikköhintaa ja
enimmäismäärää aluskäynniltä korotettaisiin sit-
ten, että väylämaksuja nostettaisiin 12 prosentti-
yksiköllä. Väylämaksun korotus kohdennettaisi-
n kaikkiin maksuihin.

Esitys liittyy valtion vuoden 2012 talousar-
vioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen
yhteydessä.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivä-
nä tammikuuta 2012.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä
syistä ja saamansa selvityksen perusteella valio-
kunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksen-
mukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen

hyväksymistä seuraavin huomautuksin ja muu-
tosehdotuksin.

Väylämaksutuloilla katetaan meriväylien
pidosta, alusliikennepalveluista ja jäänmurrosta
aiheutuvia kustannuksia. Väylämaksukertymä

oli alikatteellinen vuosina 2009—2011 yhteensä noin 37 miljoonaa euroa, mutta esimerkiksi edellisinä kolmena vuonna 2006—2008 ylikatteellinen yhteensä noin 51 miljoonaa euroa. Viime vuosien alijäämäisyyteen ovat vaikuttaneet muun muassa aluskäyntien määrän väheneminen talouden laman vuoksi sekä väylänpitokustannusten nousu. Erityisesti jäänmurron kustannukset ovat nousseet kovien jäätalvien vuoksi. Saadun selvityksen mukaan jäänmurtajien polttoaineen hinta on nelinkertaistunut viimeisen kymmenen vuoden aikana.

Liikenne- ja viestintävaliokunta korostaa Suomen ulkomaankaupan riippuvuutta meriliikenteestä. Viennistä ja tuonnista 80 prosenttia kulkee meritse, ja viennin osuus Suomen bkt:stä on noin 40 prosenttia. Väylien hyvä kunto ja tehokas jäänmurto ovat elinkeinoelämän vientitoiminnalle elintärkeitä, ja niiden rahoitus on turvattava.

Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että merkittävien vientituotteidemme markkinoillepääsy edellyttää pitkiä merikuljetuksia ja että meriliikenteen kilpailukykyä rasittavat kasvavat polttoainekustannukset ja yhä tiukentuvat päästömääräykset. Tämän vuoksi on voitava edellyttää, että veroluonteisten väylämaksujen korotukset pysyvät perustellulla ja hyväksyttävällä tasolla. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että viimeistään tulevassa liikennepoliittisessa selonteossa otetaan kantaa kasvavien jäänmurto- ja väylänpitokustannusten jakoon varustamoelinkeinon ja valtion kesken.

Nykyinen väylämaksusääntely ja maksujen tasasuuruiset korotukset eivät valiokunnan arvion mukaan kohteile riittävän tasapuolisesti esimerkiksi niitä varustamoja, jotka ovat investoineet jäissäkulkuominaisuuksiltaan erinomaisiin aluksiin. Nämä alukset kykenevät liikkumaan omin voimin vaikeissakin jääolosuhteissa ja ovat normaalitalvina pystyneet auttamaan myös heikomman jääluokan omaavia aluksia. Järjestelmä ei myöskään huomioi alusten ympäristövaatimuksia. Väylämaksujärjestelmää tulisi kehittää myös nykyistä laajemmin eri väyläpalvelujen käyttöön perustuvaksi. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan väylämaksujärjestel-

män rakennetta ja perusteita on tarkasteltava kokonaisuutena. Valiokunta pitää järjestelmän kokonaisuudistusta välttämättömänä ja ehdottaa asiasta lausumaa.

Väylämaksun suuruus. Hallituksen esitys perustuu arvioon, jonka mukaan ulkomaankaupan tavarakuljetusten määrä kasvaa noin 3 prosenttia vuonna 2012. Aluskäyntien määrän arvioidaan kasvavan lähes saman verran. Vuoden 2012 tulokertymä ilman korotuksia olisi tämän arvion mukaan 71,7 miljoonaa euroa ja 12 prosentin korotuksella 80,3 miljoonaa euroa.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisessa on esitetty tarkennettuja ennusteita muun muassa vuoden 2012 ulkomaan liikenteen tavarakuljetusten määrän kasvusta. Niiden valossa on perusteltua olettaa liikenteen kasvavan 3,2 prosenttia vuonna 2012. Liikenne- ja viestintäministeriöstä saadun selvityksen mukaan voidaan väylämaksujen 9,5 prosentin tasasuuruisella, kaikkia alustyypejä koskevalla korotuksella saavuttaa hallituksen esityksessä tavoiteltu maksutulokertymä 80,3 miljoonaa euroa ja 86,3 prosentin kustannusvastaavuus. Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että meriliikennettä ja elinkeinoelämän välttämättömiä merikuljetuksia ei rasi tarpeettoman suurilla väylämaksun korotuksilla, ja ehdottaa sen vuoksi korotuksen rajaamista 9,5 prosenttiin.

Yksityiskohtaiset perustelut

6 §. Väylämaksun yksikköhinta. Liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa väylämaksun korottamista tasasuuruisesti 9,5 prosenttia kaikkien alustyyppien osalta. Alennetuilla maksuilla saavutetaan hallituksen esityksessä edellytetty maksukertymä ja kustannusvastaavuus, kun otetaan huomioon tarkennetut liikenne-ennusteet vuodelle 2012. Valiokunta alentaa pykälän hinnoittelun 2,5 prosentilla.

8 §. Väylämaksun enimmäismäärä aluskäyniltä. Aiemmin pykälän 6 kohdassa sanottuun viitaten valiokunta alentaa pykälän hinnoittelun 2,5 prosentilla.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella liikenne- ja viestintävaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan muutosehdotukset**Laki****väylämaksulain 6 ja 8 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan väylämaksulain (1122/2005) 6 ja 8 §, sellaisina kuin ne ovat laissa 787/2008, seuraavasti:

6 §***Väylämaksun yksikköhinta***

Väylämaksun yksikköhinta lastialuksesta ja matkustaja-aluksesta määräytyy aluksen jääloukan mukaan seuraavasti:

Jääluokka	Lastialus Yksikköhinta (euroa)	Matkustaja- alus Yksikköhinta (euroa)
IA Super	1,277	0,860
IA	2,389	1,694
IB, IC	4,821	2,919
II, III	6,918	4,878

Risteilyaluksen yksikköhinta on 1,045 euroa, suurnopeusaluksen 6,303 euroa ja sellaisen aluksen, jolla ei ole omaa kuljetuskoneistoa, 3,473 euroa.

8 §***Väylämaksun enimmäismäärä aluskäynniltä***

Väylämaksu on enintään 107 750 euroa. Matkustaja-aluksen väylämaksu on kuitenkin enintään 32 430 euroa ja risteilyaluksen väylämaksu enintään 44 500 euroa.

Voimaantulo
(Kuten HE)

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että hallitus käynnistää väylämaksulainsäädännön

kokonaisuudistuksen, jossa otetaan huomioon myös alusten ympäristöominaisuudet ja jäänmurtopalvelujen tosi-asiallinen käyttö.

LiVM 7/2011 vp — HE 65/2011 vp

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 2011

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Arto Satonen /kok	Raimo Piirainen /sd
vpj.	Osmo Kokko /ps	Eila Tiainen /vas
jäs.	Ari Jalonen /ps	Ari Torniainen /kesk
	Kalle Jokinen /kok	Reijo Tossavainen /ps
	Jukka Kopra /kok	Mirja Vehkaperä /kesk
	Johanna Ojala-Niemelä /sd	vjäs. Heikki Autto /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Kaj Laine.

VASTALAUSE

Perustelut

Suomen elinkeinoelämän, kaupankäynnin ja ihmisten liikkuvuuden kannalta maamme satamat ovat elintärkeitä. Suomen viennistä noin 90 % ja tuonnista noin 70 % kuljetetaan meriteitse satamiemme kautta.

Satamamme ovat hyvin organisoituja ja palvelevat tarkoitustaan. Etelä-Suomen satamien kautta kulkee iso osa Venäjän tavaraliikenteestä. Jossain vaiheessa arvioitiin, että noin kolmasosa Venäjän kaikesta tuonnista kulki Suomen kautta. Erityisesti Luoteis-Venäjälle Suomen satamat ovat tärkeitä. Esimerkiksi HaminaKotkasataman tavaravirrat kasvavat voimakkaasti. Sataman kautta kulki 15,0 miljoonaa tonnia tavaraa vuonna 2010. Ennusteiden mukaan tavaramäärä kasvaa 24 miljoonaan tonniin vuoteen 2014 mennessä.

Satamiemme kulut ovat nousseet parina viime talvena erityisesti hankalien jääolojen takia. Kuitenkin myös tavaraliikenne ja niistä saatavat tulot ovat olleet kasvussa vuoden 2009 notkahduksesta lähtien. Satamiemme meriliikenteen arvioidaan kasvavan vuodessa noin kaksi miljoonaa tonnia vuoteen 2030 mennessä.

Väylämaksujen ylijäämä vuosina 2003—2008 oli yhteensä lähes 60 miljoonaa euroa. Talouden taantuman ja väylämaksun alennuksen (2008 ja 2009) seurauksena oli 2,5 miljoonan euron alijäämä vuonna 2009.

Meriliikenteen kilpailukykyä rasittavat korkeat väylämaksut, polttoaineen hinnan nelinkertaistuminen viimeisen kymmenen vuoden aikana, luotsaushintojen korotukset 15—20 prosentilla. Kaavailtu rikkidirektiivin täytäntöön astuminen aiheuttaa meriliikenteeseen kohtuuttomia lisäkustannuksia.

Hallitus esittää väylämaksujen korottamista 12 prosentilla. Väylämaksujen korotukset ovat perusteettomia. Suomessa tulee kaikin tavoin toimia merenkulun kilpailukyvyn parantamiseksi ja kuljetuskustannuksen alentamiseksi. Väylämaksulain kokonaisuudistus pitää käynnistää pikaisesti.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Helsingissä 16 päivänä marraskuuta 2011

Mirja Vehkaperä /kesk
Ari Torniainen /kesk
Osmo Kokko /ps

Ari Jalonen /ps
Reijo Tossavainen /ps